

Betænkning

om

efteruddannelse af sygeplejersker til
lederstillinger ved plejehjem og alderdomshjem
med sygeafdelinger

Afgivet af

Uddannelsesnævnet for sundhedsvæsenet

BETÆNKNING NR. 492

1968

Hoslagt følger betænkning om efteruddannelse af sygeplejersker til lederstillinger ved plejehjem og alderdomshjem med sygeafdelinger.

Betænkningen er godkendt af uddannelsesnævnet for sundhedsvæsenet samt af sundhedsstyrelsen og indenrigsministeriet. Det bemærkes herved, at der i uddannelsesnævnet er repræsentanter fra: indenrigsministeriet, socialministeriet, undervisningsministeriet (direktoratet for erhvervsuddannelserne), sundhedsstyrelsen, direktoratet for statshospitalerne, sygehusforeningen i Danmark, Københavns magistrat samt Rigshospitalet.

1. Midlertidige kurser.

Som det fremgår af betænkningen, er der et endog meget stort behov for uddannelse af sygeplejersker, der leder eller skal overtage ledelsen af mindre eller middelstore plejehjem og alderdomshjem med sygeafdelinger. Der bør derfor snarest søges oprettet flere af de i betænkningen anførte midlertidige kursus omfattende 180 undervisningstimer fordelt over 6 måneder, begyndende med en samlet undervisning strækkende sig over 14 dage og derefter 6 gange à 3 dage fordelt indenfor de anførte 6 måneder, se betænkningens pg. 2 og 12 samt bilag 1.

Det vil være mest hensigtsmæssigt at etablere disse midlertidige kurser 4-5 steder i landet, eventuelt ved højskoler, sygeplejskoler og/eller nyere plejehjem.

Etableringen af kurserne, herunder skema-plan, lærebøger, lærerkræfter m. v. skal godkendes af sundhedsstyrelsen og uddannelsesnævnet for sundhedsvæsenet. Vejledning om oprettelse af disse kurser vil kunne gives af sundhedsstyrelsen (adresse St. Kongensgade 1, tlf. (01) 14 10 11).

Vedrørende finansieringen af uddannelsen kan følgende oplyses: Indenrigsministeriet vil søge de bevilgende myndigheders tilslutning til afholdelse af udgifterne ved selve undervisningen, således at denne bliver vederlagsfri for eleverne. Øvrige udgifter vil kunne afholdes og refunderes efter socialministeriets nærmere bestemmelse.

Det er imidlertid ønskeligt, at der snarest muligt skabes klarhed over, hvor i landet de pågældende kurser kan etableres, således at planlægning af kurserne kan begynde.

Forslag om oprettelse af de midlertidige kurser bedes derfor snarest sendt til sundhedsstyrelsen ledsaget af en kort redegørelse. Sundhedsstyrelsen vil derefter i samarbejde med uddannelsesnævnet for sundhedsvæsenet tage stilling til kursernes placering, hvorefter en detail-planlægning kan finde sted.

2. Betænkningens forslag til en fremtidig uddannelse (jfr. side 10).

Der er tale om en videregående uddannelse henlagt til Danmarks Sygeplejerskehøjskole. For sygeplejersker, der fremtidigt ønsker at kvalificere sig til ledere af et almindeligt plejehjem eller af en sygeafdeling ved et alderdomshjem, vil den omfatte en uddannelse af 9 måneders varighed svarende til den videregående uddannelse for afdelingssygeplejersker. Sygeplejersker, der skal overtage lederstillinger ved et af de særligt store plejehjem eller en geriatrisk afdeling, skal herudover gennemgå en uddannelse af yderligere 9 måneders varighed. Vedrørende uddannelsernes indhold henvises til betænkningen. Der vil blive udsendt nærmere meddelelse fra indenrigsministeriet, når sygeplejerskehøjskolen kan etablere disse uddannelser.

Indenrigsministeriet, d. 1. juli 1968.

P. M. V.

E. B.

K. V. Stang.

Indledning.

I betænkning nr. 318 af oktober 1962 om alderdomshjem og plejehjem, afgivet af et af socialministeriet nedsat udvalg, er der i kapitel 7 fremsat forskellige forslag vedrørende uddannelsen af personalekategorier til hjem for ældre og hjem for plejepatienter.

I tilslutning hertil førtes der forhandling mellem socialministeriet, sundhedsstyrelsen og sygeplejerskeuddannelsesnævnet om den bistand, der på dette område burde ydes af nævnet, og resultatet af forhandlingen blev, at sygeplejerskeuddannelsesnævnet den 11. februar 1964 nedsatte et udvalg med den opgave at udarbejde forslag til en uddannelse af sygeplejersker som ledere af plejehjem og alderdomshjem med sygeafdelinger.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Kredslæge S. Riber Albrechtsen.
 Sundhedsplejerskeinspektør frk. E. Bagger, sundhedsstyrelsen.
 Forstander Sv. Aa. Hviid.
 Sognerådsformand, amtsrådsmedlem Ejner Jensen, De samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark.
 Forstander Axel Johannesen, Dansk Sygeplejeråd.
 Borgmester Reinhold Jørgensen, Den danske Købstadsforening.
 Afdelingslærer, fru J. Kiær, Danmarks Sygeplejerskehøjskole ved Aarhus universitet.
 Forstanderinde frk. Sofie Krohn.
 Direktør N. Lomholt, De samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark.
 Forstanderinde frk. Eli Magnussen, sundhedsstyrelsen, formand for udvalget.
 Overlæge, dr. med. Knud Raby, udpeget af Københavns magistrat.
 Overlæge, dr. med. J. Scherwin.
 Forstanderinde frk. Anna Wagner.

Sygeplejerskeuddannelsesnævnets sekretær, fuldmægtig i indenrigsministeriet H. H.

Schallemose, har fungeret som udvalgets sekretær.

Udvalget har afholdt 6 møder. Endvidere har der været afholdt en række møder i et arbejdsudvalg bestående af Johannesen, fru Kiær, frk. Krohn, Scherwin og frk. Wagner. Dette arbejdsudvalg har på grundlag af drøftelserne i det samlede udvalg udarbejdet det nedenfor i kapitel III, afsnit 2, omtalte uddannelsesforslag, der omfatter en videregående uddannelse af sygeplejersker på linie med de eksisterende videregående uddannelser ved Danmarks Sygeplejerskehøjskole ved Aarhus universitet for andre ledere indenfor sygeplejen. Imidlertid er behovet for lederuddannelse så stort, at det vil være urealistisk at regne med, at den i kapitel III, afsnit 2, omhandlede, ret langvarige uddannelse vil kunne gives til samtlige nuværende ledere af plejehjem m. v., ligesom det i hvert fald i en overgangsperiode vil være nødvendigt, at uddannelsen af fremtidige ledere af visse plejehjem indskrænkes til et mindre omfattende, midlertidigt kursus.

Forslaget til denne mindre omfattende uddannelse, som der nærmere er redegjort for i kapitel III, afsnit 3, er ligeledes udarbejdet af det ovennævnte arbejdsudvalg og medfølger som bilag til betænkningen.

Udvalget har forestillet sig, at den fuldstændige uddannelse indtil videre forbeholdes lederne for de hjem, der i kapitel I nedenfor er betegnet som store hjem, d. v. s. plejehjem og sygeafdelinger ved alderdomshjem med over ca. 60 pladser, medens det midlertidige kursus vil kunne afhjælpe behovet for videreuddannelse af de sygeplejersker, der leder eller skal overtage ledelsen af plejehjem af mindre størrelsesorden - dog under forudsætning af, at disse hjem ikke kan betragtes som egentlige geriatriske afdelinger eller iøvrigt tager sig af plejen af svært syge.

Medens den videregående uddannelse fore-

slås henlagt til Danmarks Sygeplejerskehøjskole ved Aarhus universitet, har udvalget ikke taget stilling til, hvorledes det midlertidige kursus vil kunne etableres og finansieres, men henleder opmærksomheden på, at der opstår et særligt finansieringsproblem for så vidt angår kursusedtagernes opholdsudgifter. Der kan i denne forbindelse peges på,

at det i andre tilfælde, hvor institutioner sender personale til efteruddannelse, er almindeligt, at de pågældende institutioner afholder opholdsudgifterne. Udvalget har ment det muligt, at kursusundervisningen vil kunne finde sted på sygeplejerskoler og nyere plejehjem, men lokalespørgsmålet har ikke været undersøgt nærmere.

September 1967.

S. Riber Albrechtsen.

E. Bagger.

Sv. Aa. Hviid.

Ejner Jensen.

Axel Johannesen.

Reinhold Jørgensen.

J. Kiær.

Sofie Krohn.

N. Lomholt.

Eli Magnussen.

Knud Raby.

Formand.

H. H. Schaldemose.

J. Scherwin.

Anna Wagner.

Sekretær.

I.

Statistiske oplysninger om hjemmene og disses nuværende ledelses- og personaleforhold.

I den i indledningen nævnte betænkning om alderdomshjem og plejehjem er redegjort for den af socialministeriet og sundhedsstyrelsen foretagne undersøgelse vedrørende alderdomshjem og plejehjem. Ved denne undersøgelse konstateredes det, at der i 1960 var ca. 800 alderdomshjem med ialt ca. 22.000 pladser og 355 plejehjem med ialt ca. 7.800 pladser, ialt ca. 1.150 institutioner. Det blev endvidere oplyst, at godt Vs af alderdomshjemmenes ledere havde sygeplejerskeuddannelse, medens yderligere godt Vs havde en anden form for plejeuddannelse. Om plejehjemslederne var det kun oplyst, at 69 pct. havde uddannelse inden for sygepleje, uden at det kunne ses, hvor mange der var autoriserede sygeplejersker.

Udvalget har ønsket en supplerende af disse oplysninger for så vidt angår hjemmenes størrelse, antallet af ansatte på hjemmene, lederne og de ansattes uddannelse og personalefordelingen på de forskellige institutionstyper. Danmarks Statistik har i 1966 på foranledning af socialministeriets uddannelseskommission indsamlet oplysninger vedrørende disse forhold, og udvalget har haft lejlighed til at gøre sig bekendt hermed. Oplysningerne omfatter forholdene på 1.073 hjem, altså en så stor procentdel af de ifølge 1960-undersøgelsen eksisterende, at oplysningerne må antages at være nogenlunde repræsentative,

omend det ikke har været muligt at udtrække alle de af udvalget ønskede oplysninger.

Af oplysningerne har udvalget fremdraget følgende:

Hjemmenes størrelse.

Af store hjem med 60 pladser og derover indgår i undersøgelsen 65.

Af hjem med fra 30-60 pladser indgår i undersøgelsen 208.

Af mindre hjem med under 30 pladser indgår i undersøgelsen 800, hvoraf 120 har under 10 pladser.

Lederne.

Af lederne er 225 autoriserede sygeplejersker, 155 diakoner og 74 sygehjælpere, medens resten 535, har anden eller ingen uddannelse.

Personalesammensætningen.

På samtlige af undersøgelsen omfattede hjem er der 14.000 ansatte, hvoraf kun 1.598 er autoriserede sygeplejersker. Deraf er Vs ansat på de helt store hjem med over 200 senge, medens resten er nogenlunde jævnt fordelt på de forskellige størrelsestyper. Af det øvrige personale er ca. 2.000 sygehjælpere, ca. 2.300 har uddannelse af forskellig anden faglig art, medens 7.000 ingen faglig uddannelse har.

II.

Behovet for særligt uddannede ledere af plejehjem og alderdomshjem med sygeafdelinger.

1. Ændring i hjemmenes karakter betinger en kvalificeret lederuddannelse.

Ved det omsorgsarbejde, der finder sted i henhold til lov nr. 114 af 15. april 1964 om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister, er det i stigende grad blevet muligt

for de helbredsmæssigt bedrestillede ældre at forblive i deres hjem. Endvidere har den medicinske udvikling medført, at et betydeligt antal lidelser blandt gamle effektivt kan behandles på sygehuse, geriatriske afdelinger m. m., hvorved mange bringes i en sådan til-

stand, at de påny kan klare sig i egne hjem. Disse forhold medfører, at kun de dårligste blandt de ældre bliver institutionsbeboere, og at begrebet alderdomshjem (for stort set raske og selvhjulpne ældre mennesker) efterhånden vil træde mere i baggrunden, idet institutionsbeboerne bliver stedse mere pleje- og behandlingskrævende, i stigende omfang præget af sygelige tilstande. I forbindelse hermed kan det forventes, at kommunerne i stigende grad vil søge om overførelse af egnede alderdomshjem til plejehjemskategorien.

Moderne geriatri forudsætter yderligere, at en række behandlingsformer, som eventuelt er påbegyndt på sygehuse eller på egentlige geriatriiske afdelinger, kan fortsættes i plejehjemmene. En ubetinget forudsætning for anvendelsen af flere af disse behandlingsformer, måske især de medikamentelle, er, at beboernes tilstand nøje observeres og overvåges. Dette er kun gennemførligt, såfremt plejehjemmene har særligt velkvalificerede ledere.

Ved således at kunne fortsætte og videreføre iværksat behandling vil plejehjemmene i en ikke uvæsentlig grad kunne bidrage til en aflastning af sygehuspladserne.

Arbejdet på plejehjemmene og alderdomshjemmenes syge afdelinger kan sammenfattes i 4 punkter:

1. at udøve den specielle vejledning, bistand, observation, behandling, pleje og eventuel genoptræning af gamle eller kronisk syge, hvis plejebestand ikke varigt kan imødekommes i eget hjem, og som ikke behøver egentlig sygehusbehandling.
2. at skabe omgivelser og forhold, som giver den enkelte beboer mulighed for at føre en så normal tilværelse som den pågældende tilstand tillader.
3. at skabe et gunstigt arbejdsklima og gode arbejdsforhold, som både direkte og indirekte er afgørende for institutionens arbejde.
4. at medvirke ved uddannelsen af forskellige personalegrupper, f. eks. sygeplejersker, sygeplejeelever og sygehjælpere.

Lederne af disse institutioner stilles herved overfor krav, som ikke kan honoreres på basis af sygeplejerskeuddannelsen alene, men som nødvendiggør en videreuddannelse. Der kræves således en omfattende indsigt i og viden om principperne for behandling og pleje af disse patienter, samt om principperne for administration og for undervisning. Spe-

cielt om det administrative arbejde ved disse institutioner bemærkes, at det normalt vil være langt mere belastende end ved mere sygehusprægede institutioner, idet det ved de fleste institutioner vil komme til at påhvile den sygeplejerskeuddannede leder at forestå ikke blot den plejemæssige administration, men også den egentlige administration af institutionen.

2. Lederens opgaver

Opgaverne indenfor den plejemæssige administration omfatter dels gennemførelse af den for den enkelte beboer ordinerede specielle behandling samt den for alle beboerne fornødne sygepleje og omsorg, dels en hensigtsmæssig fordeling af arbejdsopgaverne på de forskellige personalekategorier, udarbejdelse af retningslinier for arbejdets udførelse og tilsyn hermed, herunder sikring af, at de hygiejniske forhold vedrørende såvel patientplejehjem som lokaliteterne er hensigtsmæssigt ordnet.

Endvidere påhviler der lederen *almindelige administrative opgaver* såsom personaleansættelser og -afskedigelse, eventuelt indstillinger herom, etablering af afløsning i ferier og under sygdom, indberetning om tilgang og afgang af personale samt føring af personalekartotek. Gennem vejledning og bistand i såvel tjenstlige som personlige forhold er det lederens opgave at skabe så tilfredsstillende arbejdsforhold som muligt for at sikre ro og kontinuitet i arbejdet.

Lederen kan endvidere have administrative opgaver i forbindelse med driften af hjemmet, omfattende bl. a. indberetning om hjemmets virksomhed, udarbejdelse af budget, vareindkøb, kontrol med forbruget samt eventuelt andre opgaver, såsom regnskab med og udbetaling til beboerne af lomme penge og af kostpenge i tilfælde af bortrejse eller ferieophold.

Til lederens *undervisningsopgaver* henregnes tilrettelæggelsen af orienteringsprogram for nye medarbejdere samt en kontinuerlig vejledning af personalet.

Såfremt hjemmet er godkendt til at medvirke ved uddannelsen af nærmere angivne personalegrupper, vil ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelsen af denne uddannelse påhvile lederen.

Omfanget af plejehjemslederens opgaver

vil selvsagt være afhængig af hjemmets størrelse, organisation og tilhørsforhold, men i princippet være som ovenfor beskrevet.

Det foran anførte betyder efter udvalgets opfattelse, at det må være det ideale krav, at samtlige plejehjem og syge afdelinger på alderdomshjem skal ledes af sygeplejersker, og at både fremtidige og nuværende sygeplejerskeuddannede ledere gennemgår en særlig videreuddannelse med henblik på dette arbejde.

5. *Hvor mange ejeruddannede ledere er der brug for?*

Som følge af den usikkerhed, der som nævnt i kapitel I er hæftet ved de eksisterende statistiske oplysninger om plejehjem og alderdomshjem med sygeafdelinger og om disses ledelse, må også en opgørelse over uddannelsesbehovets omfang være ret omtrentlig. Udvalget mener dog, at af de ca. 1.200 hjem, der indgår i sundhedsstyrelsens statistik, vil der i de nærmest kommende år komme til at påhvile størsteparten egentlige plejemæssige opgaver, samtidig med, at der bygges plejehjem i det omfang, som skønnes

nødvendigt for at dække behovet. Dette beregnes for tiden som svarende til 5 pct. af befolkningen over 65 år, heraf 1 pct. beregnet til psykiatriske plejepatienter.

I 1961 udgjorde 5 pct. af befolkningen over 65 år 24.425 og er beregnet til i 1980 at ville udgøre 34.585.

På denne baggrund mener udvalget ud fra et ganske groft skøn at kunne fastslå, at for at dække behovet i de kommende 10 år for en videreuddannelse for både nuværende og fremtidige ledere af plejehjem og alderdomshjem med sygeafdelinger må denne uddannelse gives til mindst 1.000 sygeplejersker. Den normale lederuddannelse, som udvalget herved har tænkt på, og som er omtalt i kapitel III, afsnit 2, omfatter imidlertid forpraktik og teoretisk uddannelse på ca. 1½ år, og der vil derfor som nævnt i indledningen ikke være nogen realistisk mulighed for at give uddannelsen til et så stort antal sygeplejersker. Udvalget har derfor med særligt henblik på de nuværende sygeplejerskeuddannede ledere af plejehjem og alderdomshjem med sygeafdelinger foreslået en mindre omfattende uddannelse, der omtales i kapitel III, afsnit 3.

III.

Uddannelseskravene.

1. *Tidligere uddannelser på området.*

Ved Københavns kommunes foranstaltning har der tidligere været etableret særlige geriatriiske kurser til efteruddannelse af sygeplejersker. Disse kurser bestod af et 3-måneders praktisk og teoretisk kursus. Den teoretiske del omfattede 120 undervisningstimer fordelt på 6 uger à 20 timer.

Der har i tiden 1962-1965 været afholdt 8 kurser af denne art, og kurset er gennemgået af ialt 158 deltagere, heraf ca. halvdelen fra de københavnske institutioner: De gamle By og Nørre hospital.

Den pågældende kursusvirksomhed, som udvalget anser for at have været værdifuld, selv om dens sigte ikke har været at uddanne institutionsledere, er indgået som en del af grundlaget for udvalgets forslag om en fast

uddannelse af ledere for plejehjem og alderdomshjem med sygeafdeling.

2. *Udvalgets forslag om den fremtidige uddannelse af sygeplejersker til lederstillinger ved plejehjem og ved alderdomshjem med sygeafdelinger.*

a. *Uddannelsens formål.*

Uddannelsesforslaget tager sigte på at kvalificere sygeplejersker til som ledere af plejehjem og lignende institutioner at kunne påtage sig:

1. ansvaret for sygeplejens tilrettelæggelse og udførelse,
2. ledelse af de forskellige personalekategorier,
3. en hensigtsmæssig drift af hjemmet.

b. Uddannelsens karakter og varighed, uddannelsessted og optagelsesbetingelser.

Udvalgets forslag omfatter en videregående uddannelse henlagt til Danmarks Sygeplejerskehøjskole ved Aarhus universitet således, at den omfatter 1. og 2. del - varighed 9 måneder - for sygeplejersker, der ønsker at kvalificere sig til ledere af et almindeligt plejehjem eller af en sygeafdeling ved et alderdomshjem.

Der foreslås samme adgangs-betingelser som gældende for sygeplejersker, der søger optagelse ved afdelingssygeplejerskeuddannelsen.

For sygeplejersker, der ønsker at kvalificere sig til lederstillinger ved et af de særlige store plejehjem eller ved en speciel geriatrisk afdeling, foreslås en uddannelse af yderligere 9 måneders varighed, den såkaldte 3. del.

c. Uddannelsens indhold og omfang.

Forud for den teoretiske uddannelses påbegyndelse foreslår udvalget en forpraktikperiode af 8 måneders varighed, hvoraf 4 måneders praktik på et plejehjem for kronisk syge og 4 måneder fra en geriatrisk afdeling eller 4 måneder på en neuromedicinsk afdeling.

Formålet hermed er dels at give sygeplejerskerne kendskab til behandling og sygepleje af disse specielle patientkategorier, dels at give dem indblik i de administrative opgaver forbundet med driften af plejehjem samt omsorgsarbejdet for hjemmets beboere.

Kravet om forpraktik vil dog kunne frafalde i de tilfælde, hvor en ansøger har gennemgået det midlertidige kursus, der omtales i næste afsnit.

Det foreslås, at sundhedsstyrelsen godkender institutioner, eventuelt afdelinger, som egnede til at give forpraktikundervisning.

Den teoretiske uddannelses emneindhold vil i store træk kunne svare til de fagområder, der indgår i undervisningen af afdelingssygeplejersker ved Danmarks Sygeplejerskehøjskole, dog foreslås undervisningen udbygget med henblik på:

1. sygdomslære og sygepleje inden for geriatri og kroniske sygdomme.
2. alderdommens psykologi og mentalhygiejne.

3. principper i fysio- og ergoterapi, samt optræning.
4. omsorgsarbejde.
5. institutionstyper af plejehjem og hjem for kronisk syge.
6. budgetlægning og driftsøkonomi, herunder tilrettelæggelse af kostforplejning.
7. orientering om forskellige personalekategoriers organisationer.

3. Midlertidigt kursus for ledere af plejehjem og alderdomshjem med sygeafdelinger.

Idet man om formålet med udvalgets forslag til et midlertidigt kursus og det nærmere indhold heraf henviser til bilaget til betænkningen, skal man her fremdrage, at det midlertidige kursus som nævnt er beregnet for sygeplejersker, der leder eller skal overtage ledelsen af mindre eller middelstore plejehjem.

Kursusforslaget omfatter sammenlagt 5 kursusuger á 6 dage. Uddannelsen tænkes afviklet i løbet af 6V2 måned og tilrettelagt således, at der begyndes med 2 ugers samlet undervisning, mens de resterende 18 dage fordeles over 6 måneder med en periode á 3 kursusdage om måneden. Herved opnås dels, at kursusdeltagerne kan passe deres daglige arbejde uden væsentlige afbræk, dels en sammenkædning af teori og praktik, idet kursusdeltagerne i tiden fra den ene 3-dages kursusperiode til den næste vil have mulighed for i arbejdet at anvende og bedømme det i kursusdagene lærte samt forberede sig til den kommende kursusperiode.

Deltagerantallet på hvert kursus forudsættes at være mellem 20 og 30 under hensyn til, at undervisningen i væsentlig omfang vil blive tilrettelagt i form af gruppearbejde.

Kurstiden foreslås indledt med ca. 60 timer omfattende træning i gruppearbejde, hvorefter den resterende tid foreslås ligeligt delt på 3 hovedfag: sygdomslære, derunder syge- og sundhedspleje, administration og undervisning.

Det er udvalgets opfattelse, at der for deltagelse i det midlertidige kursus indtil videre ikke bør stilles særlige optagelsesbetingelser udover autorisation som sygeplejerske.

Arbejdsudvalgets forslag til et midlertidigt kursus for ledere af plejehjem og alderdomshjem med sygeafdelinger.

Da et forslag til et mindre omfattende kursus end det først forelagte er ønsket til brug for efteruddannelse af de nuværende samt - i en overgangsperiode - også de fremtidige ledere af plejehjem og syge afdelinger ved alderdomshjem, foreslår arbejdsudvalget følgende fraktionerede kursus som en midlertidig ordning.

Det anbefales, at en sygeplejerske bliver ansvarlig leder også af dette kursus.

Tidsplan:

14 dages samlet undervisning, deraf
 6 dage å 10 timer i træning i gruppearbejde m. m. 60 t.
 6 dage å 5-6 timer. ca. 30 t.
 6x3 dage å 5-6 timer. ca. 90 t.
 (fordelt på 6 måneder)

ialt ca. 180 t.

Formål med uddannelsen:

1. At give ledende sygeplejersker på plejehjem og sygeafdelinger ved alderdomshjem mulighed for at supplere deres viden inden for den sygdomslære og pleje, der er særegen for det klientel, der befolker omtalte afdelinger.
2. At give disse sygeplejersker mere kendskab til udførelsen af de administrative og undervisende opgaver, som enhver effektiv leder må beherske.

Almene betragtninger:

Det er udvalgets overbevisning, at tiden bør deles ligeligt mellem de tre hovedområder:

Sygdomslære, syge-sundhedspleje og behandling.

Administrative opgaver.

Undervisende opgaver.

Ved at starte med et træningskursus i gruppearbejde tilstræbes at opnå større aktivitet og dermed skabe bedre indlæringsmuligheder for kursisterne. Et sådant træ-

ningskursus indeholder desuden så mange af de grundlæggende ideer i såvel administration som undervisning, at forståelsen af arbejdet i disse områder vil fremmes.

Såvidt det er praktisk gennemførligt, anbefales det at placere oplæg og forelæsningspræget undervisning om formiddagen med påfølgende gruppeaktivitet om eftermiddagen, f. eks. i forelæsning: gennemgang af en sygelig tilstand - i oplæg: redegørelse for, hvilken indflydelse køn, alder, fysik, psyke og sociale forhold har på patienten - i gruppearbejde: hvilken syge-sundhedspleje og behandling kan ydes.

Den sidste dag i hvert kursusafsnit bør slutte med forberedelse til næste kursusafsnit f. eks. med litteraturhenvisning. Som et led i denne forberedelse kan der med fordel gives kursisterne mindre opgaver fra gang til gang. Eller kursisterne kan opfordres til at prøve i praksis, hvad man har diskuteret og bringe resultatet til fornyet diskussion næste gang.

Med hensyntagen til det, der må anses for væsentligt i et kursus af så begrænset varighed som dette, gives i det følgende et forslag til fagenes indhold; men for ikke at virke hæmmende for den, der evt. endeligt skal tilrettelægge kurset, har arbejdsudvalget undladt at udforme en detaljeret timeplan.

Forlag til fagenes indhold.

1. Indledning.

Underviser: Sygeplejerske.

Der skal forud for gruppetræningen gives en indledning, således at kursisterne får lejlighed til at stille spørgsmål angående den skriftlige orientering, de har fået ved indmeldelse til kursus. Dette er også tidspunktet for oplysninger om, hvordan man får det største udbytte af kursustiden f. eks. ved at have sin egen målsætning, ved at tage noter og ved at læse med omtanke. Rent praktiske oplysninger om arbejdsmaterialer bør også findes i denne indledning.

2. Træning i gruppearbejde.

Underviser: Cand. psyk.

Denne træning har som mål at give deltagerne bedre forståelse af, hvad der foregår i gruppen og øget færdighed i at få en gruppe til at arbejde effektivt. Som eksemplar på de emner, teorien og øvelserne behandler, kan nævnes: Forhold imellem grupper - social organisation - beslutningsprocedurer - ledelsesformer - kommunikation - samarbejdsproblemer - konfliktbehandling.

3. Sygdomslære (ca. 20 timer).

Underviser: Læge.

Undervisningen i sygdomslære tager sigte på de forskellige sygdomme, der er fremtrædende inden for den ældre aldersklasse og på de sygdomme, som forårsager unge mennesker indlagt på plejehjem.

På grund af kursus' korte varighed kan en systematisk gennemgang af alle sygdomme ikke nås, og det vil formentlig være rigtigst at tage enkelte emner ud - dels nogle som er specielle for patienter med kroniske lidelser, og som man må formode ikke doceres andetsteds, og dels emner, som nok er mere eller mindre velkendte i forvejen, men som er så almindelige, at de *skal* kunnes, og hvor det derfor vil være rimeligt med en repetition.

Eksempler:

Specielle emner: Aldersforandringer
arteriosclerose
decubitus og arterioscle-
rotiske ulcera
incontinens
faldtendens
væskebalance
muligheder for profyl-
akse i seniet
fysisk handicappede
lægelige problemer om-
kring udskrivning eller
institutionsanbringelse

Vigtige sygdomme: Kredsløbslidelser
apoplexi
dementia af forskellige
årsager
fractura colli femoris
pyuri o. a. urologiske
lidelser
dissemineret sclerose
følgetilstande efter ence-
phalitis og andre hjerne-
skader

3 a. Syge-sundhedspleje og behandling (20 timer).

Underviser: Syge- og sundhedsplejerske som coordinator.

Undervisningen bør følge sygdomslæren op på en sådan måde, at betydningen af samarbejdet imellem læge - sygeplejersker, fysioterapeut og ergoterapeut samt eventuelt forskellige teknikere kommer frem. Kombineret undervisning vil være gavnlig indenfor nogle af emnerne. Sundhedsplejens stadige integrering i sygeplejen må være en selvfølge med det formål at skabe og/eller vedligeholde den optimale sundhedstilstand for hver enkelt patient/klient uanset tilstedeværelsen af kronisk sygdom, medfødte lidelser eller erhvervede handicap.

Eksempler:

Sygeplejen vedrørende de enkelte sygdomsgrupper, som er almindelig indenfor geriatriske patienter og plejehjemsbeboere (afhængig af lægens undervisning i sygdomslære).

Væskebalance.

Decubitus profylakse:

Herunder kan man undervise i og demonstrere det antidecubitusmateriale, som forefindes, såsom: antidecubitusmadras, hækkespuder, decubitex, skumgummiplader, fåreskind m. m.

De hygiejniske principper vedrørende plejen af beboere, som er lidende af incontinenens af urin og fæces:

Man kan demonstrere forskelligt materiale, som kan benyttes i tilfælde af incontinenens: éngangsbleer, urinaler, urinposer med snor m. m.

Desuden tarmtømning og blæretømning af paralytiske beboere.

Hvorledes gøre en kørestolspatient samt andre beboere selvhjulpne:

F. eks. optræning af praktiske færdigheder såsom toilette, påklædning, spisning m. m. i samarbejde med ergo- og fysioterapeuten.

Barbering af de mandlige beboere - udført hygiejnisk forsvarligt.

Hvorledes proteser og bandager benyttes:

Rigtigt fodtøj. Stumpbehandling.

Anvendelse af patientløfter.

3 b. Omsorgsarbejde:

Definition: Det arbejde og de bestræbelser, der går ud på at få den enkelte pensionær i psykisk balance og hjælpe ham til sådanne vilkår, at han kan leve en så normal tilværelse som muligt.

Kursisterne må have mulighed for at se forskellige arrangementer såsom underholdning for og adspredelse af beboerne, dette kan f. eks. ske under ekskursioner.

Kursisterne skal deltage i tilrettelæggelse (udarbejdelse) af underholdningsprogrammer for herved at få ideer til senere brug som leder af afdeling eller institution.

Som eks. kan nævnes:

1. film og lysbilleder.
2. musik og sang.
3. udflugter.
4. oplæsning.
5. aktiv underholdning af pensionærerne (pensionærerne etablerer selv underholdning, optræder o. s. v.)

4. Administrative opgaver (ca. 40 timer).

Underviser: Sygeplejerske som coordinator.

Som baggrund for drøftelsen af afdelingsledelse kan ligge en præsentation af de væsentlige elementer i administrationen:

Medmenneskelig forståelse, perception, gruppedynamik, kommunikation og lederskab. På dette område vil man for en stor del kunne henvise til det indledende træningskursus i gruppearbejde.

Selve lederskabet gennemgås kort som en »decisionmakingprocess« med praktiske eksempler evt. bragt af kursisterne selv.

A fdelingsledelse.

Under dette emne kan f. eks. behandles:

Målsætning for afdelingen/plejehjemmet.
 Gennemgang af den gældende lovgivning og relevant litteratur
 Arbejdsplanlægning
 arbejdsanalyser
 arbejdsbeskrivelse
 arbejdsformer
 arbejdsplaner
 arbejdstidsplaner
 arbejdsmetoder
 Fremgangsmåder ved personaleberegning
 Personaleledelse
 Støttemuligheder
 for den enkelte beboer

for institutionen
 Indkøb
 beklædningsgenstande
 kørestole
 rengøringsartikler etc.
 Vurdering
 af patient/klientplejen
 af medarbejdere
 af arbejdsplan og
 af arbejdsmetoder.

5. Undervisende opgaver (ca. 40 timer).

Også indenfor dette område vil man kunne bygge på den første uges træning i gruppearbejde, idet bl. a. forståelse af arbejdsklimaets betydning for indlæring og konfliktløsning bliver behandlet her.

Pædagogik.

Underviser: Pædagog, sygeplejerske som coordinator.

Undervisningen bør tage sigte på at give kursisterne forståelse af de pædagogiske grundprincipper og metoder, således at de bliver i stand til at vejlede personalet i fornødent omfang, samt instruere patienter og pårørende.

A fdelingsundervisning.

Underviser: Sygeplejerske.

Kursisterne bør have kendskab til tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning af elever og andet personale, således at de kan modtage praktikantelever.

6. Vurdering.

Med det formål at bedømme og vurdere kurset bør en vurdering lægges i den sidste tredagesperiode. Det vil være en fordel, om denne vurdering kunne afgives nogle dage før afslutningen, skriftligt og anonymt og på specielt udarbejdede skemaer.

En mundtlig diskussion kunne følge resultatet af de skriftlige vurderinger op.

En pædagogisk regel siger, at en indstillings- og adfærdsændring, hvilket er den tilsetede virkning med en uddannelse, kræver tid og langvarig påvirkning samt mulighed for hurtigt at anvende det lærte. Under hensyntagen til denne regel er ovenstående forslag stillet, og arbejdsudvalget håber, at der vil blive mulighed for at bringe det til udførelse.

N.B. Som nævnt under forslag 1 vil deltagelse i dette kursus kunne erstatte forpraktik til den længere uddannelse.